

Sygn. akt IV Ca 299/17

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący - SSO Jarosław Pejta

Sędziowie - SO Renata Wanecka

SO Waław Banasik (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 28 czerwca 2017r. w P.

sprawy z powództwa Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C.

przeciwko J. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 10 marca 2017 r.

sygn. akt I C 692/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od J. K. na rzecz Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 299/17

## UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ciechanowie wyrokiem z dnia 10 marca 2017 r. zasądził od pozwanej J. K. na rzecz powoda Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. kwotę 46.480,92 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty (punkt I) oraz orzekł o kosztach w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.125 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 4.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (punkt II).

U podstaw rozstrzygnięcia leży następujące ustalenia faktyczne:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Ciechanowie z dnia 3 sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt II K 775/12 J. K. została uznana za winną tego, że w okresie od dnia 4 stycznia 2010 r. do dnia 11 lutego 2011 r. w C., przy ulicy (...) w Agencji (...) S.A. nr (...), w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru jako agent przywłaszczyła powierzone jej pieniądze wpłacane w Agencji (...) S.A. nr (...) przez osoby dokonujące opłat za egzaminy państwowe na prawo jazdy na rachunek Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. prowadzony w Banku (...) S.A. Oddział I w

C. w łącznej kwocie 76.542 zł, czym działała na szkodę Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C., tj. popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 37a k.k., art. 34 § 1a pkt 1 k.k., art. 35 § 1 k.k. wymierzono jej karę 1 roku ograniczenia wolności, zobowiązując ją w tym czasie do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym. Ponadto, w wyroku tym na podstawie art. 46 § 1 k.k. Sąd orzekł wobec niej obowiązek zapłaty na rzecz pokrzywdzonego Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. kwoty 76.542 zł tytułem naprawienia szkody. Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 13 maja 2016 r. w sprawie o sygn. akt V Ka 105/16 na skutek apelacji wniesionej przez J. K. od tego wyroku utrzymał go w mocy.

Pismem z dnia 17 maja 2016 r. Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w C. wezwał J. K. do zapłaty w terminie do dnia 15 czerwca 2016 r. zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ciechanowie z dnia 3 sierpnia 2015 r. w sprawie o sygn. akt II K 775/12 kwoty 76.542 zł oraz kwoty 46.766,11 zł tytułem odsetek ustawowych od kwoty 76.542 zł, liczonych od dnia 10 lutego 2011 r. do dnia 17 maja 2016 r. W odpowiedzi J. K. zawnioskowała o rozłożenie na raty kwoty zasądzonej wyrokiem karnym. Jednocześnie zakwestionowała żądanie odsetek zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. W dniu 15 czerwca 2016 r. J. K. dokonała wpłaty na rachunek bankowy Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. kwoty 76.542 zł tytułem naprawienia szkody orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ciechanowie w sprawie II K 775/12.

Mając na uwadze tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy powództwo w całości uwzględnił. Podniósł, że - w myśl art. 11 k.p.c. - ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Wykładnia tego przepisu była przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że wyrok skazujący z reguły nie wiąże sądu cywilnego w zakresie wskazanej przez sąd karny szkody, ale wyjątek od tej zasady stanowią wypadki dotyczące prawomocnego skazania w postępowaniu karnym za zabór mienia w celu przywłaszczenia lub za przywłaszczenie konkretnej rzeczy. Wówczas określona w wyroku karnym wartość rzeczy będącej przedmiotem zagarnięcia lub przywłaszczenia staje się elementem istoty przypisanego sprawcy przestępstwa i jako taka wiąże sąd cywilny. Ustalenia prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa (w tym co do wartości mienia przywłaszczonego przestępstwem) wiążą sąd cywilny w tym znaczeniu, że pozwany nie może bronić się zarzutem, że nie popełnił przestępstwa, za które wcześniej został skazany prawomocnym wyrokiem w postępowaniu karnym, ani też, że przestępstwem tym nie wyrządził szkody. Związanie dotyczy również ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy (wyrok SN z dnia 17 czerwca 2005 r, III CK 642/04).

W związku z powyższym Sąd I instancji stwierdził, że pozwana została prawomocnie skazana za popełnienie przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., polegającego na tym, że w okresie od dnia 4 stycznia 2010 r. do dnia 11 lutego 2011 r. w C., przy ulicy (...) w Agencji (...) S.A. nr (...), w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru jako agent przywłaszczyła powierzone jej pieniądze wpłacane w Agencji (...) S.A. nr (...) przez osoby dokonujące opłat za egzaminy państwowe na prawo jazdy na rachunek Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w C. prowadzony w Banku (...) S.A. Oddział I w C. w łącznej kwocie 76.542 zł na szkodę powoda. Sąd meriti był związany poczynionym przez sąd karny ustaleniem co do wysokości wyrządzonej przez pozwaną szkody. Przystępstwo przywłaszczenia z art. 284 § 2 k.k. nie polega na nabyciu własności rzeczy (pieniędzy) przez przywłaszczającego, lecz na postępowaniu przez przywłaszczającego z rzeczą tak, jak „właściciel”.

W kwestii dopuszczalności żądania przez stronę powodową odsetek ustawowych od przywłaszczonej przez pozwaną kwoty 76.542 zł od daty wyrządzenia szkody, Sąd wskazał na wywiedzioną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r. w sprawie III PZP 18/70 zasadę prawną, w której przyjęto, że wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie od kwoty zagarniętej przez dłużnika już od daty wyrządzenia szkody. W cytowanej uchwale Sąd Najwyższy uznał, że odsetki spełniają dwojaką funkcję: stanowią albo wynagrodzenie za możliwość korzystania z cudzych pieniędzy, określone według przyjętej stopy procentowej albo odszkodowanie za opóźnienie dłużnika w wykonaniu zobowiązania pieniężnego. Termin spełnienia świadczenia, a więc zwrotu zagarniętej kwoty wynika z natury (własności) zobowiązania. Dłużnik zagarniający pieniądze wie, że należą one do kogo innego i że nie powinny być w jego posiadaniu. Z istoty więc zagarnięcia wynika, że sprawca zagarnięcia jest w zwłoce od dnia popełnienia

przestępstwa i że nie zachodzi potrzeba wezwania go do ich zwrotu, aby uczynić mu skuteczny zarzut, że opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Odmienna koncepcja prowadziłaby do tego, że wierzyciel mógłby żądać odsetek dopiero od dnia wezwania dłużnika do zapłaty. Trafnie Sąd Najwyższy podał, że wierzyciel musiałby wiedzieć, kto i jaką kwotę zagarnął na jego szkodę. Na gruncie tej uchwały Sądu Najwyższego zasadnym było żądanie w niniejszej sprawie przez stronę powodową odsetek ustawowych za opóźnienie od przywłaszczonych przez pozwaną pieniędzy w łącznej kwocie 76.542 za okres od dnia 11 lutego 2011r., tj. od końca czasokresu popełnienia przez pozwaną przedmiotowego przestępstwa do dnia 14 czerwca 2016 r. W dniu 15 czerwca 2016 r. pozwana zwróciła przywłaszczoną kwotę.

Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda, zgodnie z jego żądaniem, kwotę 46.480,92 zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kwoty 76.542 zł (naliczonych za okres od dnia 11 lutego 2011 r. do dnia 14 czerwca 2016 r.) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21 czerwca 2016 r. (dnia wniesienia pozwu) do dnia zapłaty. W ocenie Sądu żądana przez powoda kwota odsetek ustawowych za opóźnienie nie przewyższała wysokości odsetek liczonych za okres od dnia 11 lutego 2011 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. na podstawie przepisu art. 481 § 2 k.c. w zw. z art. 359 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 14 czerwca 2016 r. w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych, których podstawa wynikała z przepisu art. 481 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. Zgodnie z przepisem art. 482 § 2 k.c. od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy (zakaz anatocyzmu). Jak wskazał Sąd zakaz anatocyzmu jest normą bezwzględnie obowiązującą, z wyłączeniem dwóch wyjątków. Po pierwsze, nie ma zastosowania, jeśli po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Po drugie, zakaz ten nie obejmuje długoterminowych stosunków umownych nawiązanych z instytucjami kredytowymi (§ 2 art. 482 k.c.). Zdaniem Sądu żądanie przez powoda zasądzenia odsetek od zaległych odsetek od dnia wytoczenia powództwa, tj. od dnia 21 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty, nie naruszało bezwzględnego zakazu anatocyzmu, wynikającego z art. 482 § 2 k.c. Dlatego też Sąd zasądził od kwoty 46.480,92 zł odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 21 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty zgodnie z żądaniem strony powodowej.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i obciążył nimi pozwaną jako stronę przegrywającą sprawę.

**Pozwana wywiodła apelację.** Zaskarżając wyrok w całości, zarzuciła:

- nierozpoznanie przez Sąd istoty sprawy poprzez pominięcie rozpoznania zarzutów przedstawionych przez pozwaną w odpowiedzi na pozew, tj. zarzutu wygaśnięcia zobowiązania poprzez naprawienie przez pozwaną szkody zgodnie z orzeczeniem sądu karnego, ponadto nierozpoznanie zarzutu przedawnienia roszczenia podniesionego przez pozwaną w odpowiedzi na pozew,
- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 359 § 2 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uwzględnienie powództwa obejmującego skapitalizowane odsetki ustawowe od środka karnego orzeczonego w prawomocnym wyroku karnym skazującym pozwaną za przestępstwo, jak też uwzględnienie powództwa pomimo faktu, iż pozwana w całości naprawiła szkodę zgodnie z orzeczeniem sądu karnego,
- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 118 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uwzględnienie powództwa, pomimo podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia,
- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 415 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uwzględnienie powództwa, pomimo niewykazania przez stronę powodową podstawowych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego

według norm przepisanych za obie instancje lub ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Apelacja jest niezasadna, aczkolwiek przyznać należy, że podnoszony przez skarżącą zarzut nieustosunkowania się przez Sąd Rejonowy do twierdzeń zawartych w odpowiedzi na pozew, jest co do zasady słuszny.

Przede wszystkim Sąd Rejonowy pominął zupełnie zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwaną. W tym miejscu warto wskazać, że argumentacja strony powodowej odnośnie do przerwania biegu terminu przedawnienia nie zasługuje na aprobatę. Należy zauważyć, że brak jest informacji, czy w toku procesu karnego zostało zgłoszone przez pokrzywdzonego roszczenie o odsetki, bądź to w pozwie adhezyjnym, bądź też w ramach obowiązku naprawienia szkody jako środka kompensacyjnego orzeczonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. Skoro brak jest takich informacji, to nie sposób mówić o przerwaniu biegu terminu przedawnienia w trybie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Niemniej jednak brak jakiegokolwiek odniesienia się do tego zarzutu przez Sąd I instancji, nie niweczy możliwości wzięcia pod rozwagę zarzutu przedawnienia przez Sąd II instancji.

W tej kwestii Sąd Okręgowy podzielił jednak wyrażony przez powoda w odpowiedzi na apelację pogląd, iż powoływanie się przez pozwaną w okolicznościach niniejszej sprawy na przedawnienie roszczenia stanowi nadużycie prawa i nie powinno korzystać z ochrony. W orzecznictwie podnosi się, że stosowanie art. 5 k.c. znajduje uzasadnienie w sytuacjach, gdy wydane rozstrzygnięcie, mimo że zgodne z prawem, musiałoby jednocześnie zostać negatywnie ocenione na podstawie norm pozaprawnych, regulujących zasady moralne funkcjonujące w społeczeństwie. W odniesieniu do instytucji przedawnienia, ocena czy powołanie się na nie przez pozwanego narusza zasady współżycia społecznego powinna być dokonywana z dużą ostrożnością, przy uwzględnieniu postawy prezentowanej zarówno przez każdą ze stron postępowania, jak i przyczyn wcześniejszego zaniechania dochodzenia swoich roszczeń przez powoda (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 stycznia 2016 r., I ACa 1105/16). W przedmiotowej sprawie Sąd II instancji wziął pod uwagę fakt, iż pozwana została prawomocnie skazana za popełnienie przestępstwa z art. 284 § 2 k.k., przy czym działała na szkodę powoda, a co więcej czyn zabroniony popełniała niemalże przez dwa lata. Powyższe okoliczności, zdaniem Sądu, przemawiają za uznaniem, że skorzystanie przez pozwaną z zarzutu przedawnienia nie jest możliwe z uwagi na to, że stanowiłoby to nadużycie prawa. W związku z powyższym Sąd Okręgowy nie uwzględnił zarzutu przedawnienia zgłoszonego przez pozwaną.

Co do pozostałych zarzutów podniesionych przez apelującą, stwierdzić należy, że nie znajdują one odzwierciedlenia w materiale dowodowym oraz stanie faktycznym sprawy. Niewątpliwie doszło do zagarnięcia przez pozwaną działaniem przestępczym cudzego mienia. Od kwoty zagarniętej należą się zatem odsetki, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd I instancji, powołując się na ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego. Przy czym odsetki od kwoty odpowiadającej wartości zagarniętego mienia należą się od daty wyrządzenia szkody ze względu na naturę zobowiązania wynikającą z istoty i charakteru czynów, które doprowadziły do jego powstania. Za okres zatem od daty wyrządzenia szkody do chwili wykonania obowiązku naprawienia szkody powód mógł skapitalizować odsetki i uczynił to tak, jakby były to odsetki ustawowe (nie odsetki ustawowe za opóźnienie). Sąd zweryfikował wysokość żądanej kwoty i doszedł do wniosku, iż została ona prawidłowo obliczona w oparciu o wysokości odsetek ustawowych w okresie objętym żądaniem.

Na marginesie jedynie podnieść wypada, że powód żądał zasądzenia odsetek ustawowych (art. 359 § 2 k.c.), nie zaś odsetek ustawowych za opóźnienie. Sąd Rejonowy natomiast zasądził odsetki wyższe (za opóźnienie – art. 481 k.c.). Z uwagi jednak na fakt, iż apelująca nie podniosła zarzutu zasądzenia kwoty ponad żądanie (naruszenia art. 321 k.p.c.), będącego zarzutem natury procesowej, Sąd Okręgowy nie mógł uwzględnić uchybienia Sądu I instancji na korzyść pozwanej i w tym zakresie zmienić zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy, stosując art. 385 k.p.c., apelację oddalił. O kosztach procesu za II instancję orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. i obciążył pozwaną obowiązkiem zwrotu powodowi – jako stronie wygrywającej sprawę – poniesionych przez niego kosztów zastępstwa prawnego. Wysokość tych kosztów Sąd ustalił na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.